

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo

Kontakt saksbehandler

Geir Skadberg, 51 56 89 92

Uttalelse til høring om forslag til forskrift om særskilte kompensasjonsordninger mv. etter avvikling av hold av pelsdyr

Vi viser til høring fra Landbruks- og matdepartementet 25. mars 2022 om «forslag til forskrift om særskilte kompensasjonsordninger mv. etter avvikling av hold av pelsdyr».

Status for vårt arbeid med kompensasjonsordningen så langt

Rogaland hadde en stor og omfattende produksjon av pels fram til regjeringen gjorde vedtak om forbud om hold av pelsdyr 15. januar 2018. Statsforvalteren i Rogaland har registrert 82 foretak som har vært eller er involvert i pelsdyrproduksjon. Per dags dato er det 72 foretak som eier pelsdyranlegg, noe som vil si at det er 10 leietakere. Av disse 72 foretakene er det 4 som fortsatt produserer pr april 2022. I 2015 solgte pelsdyroppdretterne i Rogaland skinn for ca 200 millioner kroner. Toppåret 2013 lå langt høyere.

Utover selve pelsproduksjonen har flere bedrifter hatt sitt virke og utkomme som leverandører eller foredlere. Rogaland pelsdyrfôrlag SA hadde i 2016 driftsinntekter på 95 millioner kroner, og er fortsatt i drift. I tillegg var det leverandører innen utstyr og mekanikk, og ikke minst flere pelseri. Noen av pelseriene var etablert som aksjeselskap, andre som en del av pelsdyrforetaket. Pelseriene hadde mange ansatte og stor omsetning.

Statsforvalteren i Rogaland har så langt utbetalt 215 444 928 kroner i kompensasjon for avvikling av pelsdyrhold til 70 foretak og gitt rammebevilgning på 29 483 000 kroner for riving og opprydding til 17 foretak etter gjeldende forskrift om kompensasjon for avvikling av hold av pelsdyr av 29. november 2019.

Utfordringer vi har erfart så langt

Definisjoner og grunnvilkår. Det har vært en del utfordringer med å tolke regelverket, det vil si gjeldende forskrift og Rundskriv 2020/1. Spesielt gjelder dette definisjoner av hvem som er berettiget kompensasjon etter §§ 2 og 3. Det har vært mye frustrasjon for de som er utleiery av pelsdyranlegg, og for de som har gjennomført eller skal gjennomføre eierskifte, ettersom de falt utenfor regelverket. Ifølge grunnvilkårene i § 3 var det krav om produksjon på den eksakte datoen

15. januar 2018, og med telledatoer 1. mai og 1. oktober 2017. Dette har også skapt store utfordringer da det er ulike produksjonsmetoder, ulike metoder for registrering av dyretall og så videre.

Planert barmark. I § 7 i gjeldende forskrift om riving og opprydding har ført til mye diskusjon og frustrasjon omkring definisjonen av planert barmark. Regelverket sier at fjerning av alt av infrastruktur og bygningselementer kan tas med i grunnlaget. Statsforvalteren i Rogaland har gitt kompensasjon for kostnad ved fjerning av masse, og inkludert tilkjørte nødvendige erstatningsmasser i kostnadsgrunnlaget. Det er opptil bonden selv å bestemme hva erstatningsmassen skal være, men vi har lagt til grunn en fast verdi av massene.

Vi vet også at enkelte kommuner, ved riving av bygninger i LNFR-området der det ikke skal settes opp et nytt hus, setter krav om at arealet skal tilbakeføres til dyrka mark. Skal det etableres dyrkbar jord, så bør jordlaget være på minst 40 cm. Det betyr at bonden får ekstrakostnader som ikke blir dekket av kompensasjonsordningen for riving og opprydding.

Gjenbruksverdi. Statsforvalteren så tidlig i prosessen at det ville bli utfordringer med betegnelsen gjenbruksverdi. Pelsdyroppdrettere, rådgivere og vi har brukt mye tid på å diskutere, vurdere og analysere konsekvensene ved gjenbruk. I Rogaland har vi 17 stålhaller og noen trehaller som er relativt nye (de fleste er bygd etter 2010) og som kan brukes til andre formål. Eierne er tydelige på at de river bygningene hvis gjenbruksverdien blir satt for høyt. Med tanke på FNs bærekraftsmål må det være et mål i seg selv å stimulere til mest mulig gjenbruk, slik at staten sparer kostnader ved riving og reduserer belastningen på klimaet og miljøet.

Kommentar til Lov om endringer i lov om forbud mot hold av pelsdyr

§ 3 Erstatning etter avvikling av pelsdyrvirksomhet

...

Tilsvarende gjelder for pelsdyroppdrettere som 15. januar 2018 leide anlegg for hold av pelsdyr og holdt pelsdyr. I slike tilfeller har også eieren av pelsdyranlegget rett på erstatning.

Statsforvalteren har blitt orientert av Landbruksdirektoratet om at dette skal tolkes dithen at hvis leietaker ikke holdt pelsdyr i anlegget 15. januar 2018, faller leietaker og eier utenfor erstatningsordningen. Videre er det sagt at «Tilsvarende gjelder for» peker tilbake til retten til erstatning. Statsforvalteren mener at med en slik streng tolkning vil dette ramme noen utleiery og leietakere økonomisk hardt, spesielt eiere vil fortsatt ha gjeld relatert til pelsdyrproduksjonen etter erstatningsoppgjøret er ferdig. Vi mener at her må departementet se til Stortingets anmodningsvedtak (Vedtak 1131, 4. juni 2021). En av intensjonene med endringsloven var å åpne opp slik at flere skulle få ta del i erstatningsoppgjøret. En annen var å ivareta rettsikkerheten til utleiery.

Våre kommentarer til forslagene i forskriftsutkastet

§ 3. *Utvidelse og avgrensning av hvem som omfattes av lov om forbud mot hold av pelsdyr § 2*
En eier av anlegg for hold av pelsdyr som tilfredsstilte gjeldende forskriftskrav pr. 15. januar 2018 og der det ble holdt pelsdyr etter 1. januar 2015, skal anses omfattet av lov om forbud mot hold av pelsdyr § 2 første ledd. Avviklingsperioden gjelder likevel ikke for pelsdyroppdretter eller eier av pelsdyranlegg som har mottatt kompensasjon etter avvikling av hold av pelsdyr, eller fremsatt krav om erstatning etter lov om forbud mot hold av pelsdyr § 3 og § 4.

Endringsforslaget fanger opp eiere /utleiere som av ulike grunner ikke hadde produksjon i godkjente anlegg den 15. januar 2018. Etter våre undersøkelser kan det i denne kategorien omfatte 3 – 5 foretak i Rogaland som vil kunne komme inn under ordningen.

Siste setning forstår vi dithen at de som har mottatt kompensasjon etter avvikling av hold av pelsdyr, eller framsatt krav om erstatning etter lov om forbud mot hold av pelsdyr §§ 3 og 4, ikke kan starte opp produksjonen igjen. Etter vårt syn er dette fornuftig med tanke på intensjonen med loven.

§ 4. Kompensasjon for kostnader til riving og opprydding

Slik det er formulert er det eier av anlegget som søker om kompensasjon for riving og opprydding. I noen tilfeller er det gjort privatrettslig avtaler ved overdragelse av eiendom, blant annet at det er den forrige eieren som skal stå for riving av pelsdyranlegget. Forskriften bør inneholde formulering som gir rom for at forrige eier kan stå som søker.

I merknadene er det utdypet hva som menes med «bygninger med tilhørende infrastruktur»;

Bygninger og infrastruktur som har vært brukt i kombinasjon med annen gårdsdrift eller virksomhet, vil som utgangspunkt ikke være dekket av denne bestemmelsen. Det vil typisk kunne gjelde lagerbygg, servicerom, brakkehus, gjødselkummer som brukes i kombinasjon med annet dyrehold mv.»

Vi mener at det her vil komme opp problemstillinger knyttet til i hvor stor grad anlegg har vært brukt i kombinasjon med annen gårdsdrift eller virksomhet. Gammelt hønsehus som brukes som halmlager for pelsdyrvirksomhet, er det innenfor? Hva med dokumentasjonskrav til at servicerommet kun ble brukt i forbindelse med pelsdyrproduksjon, og ikke i griseproduksjon? Det bør formuleres noe om dette i forskrift, alternativt at det avklares nærmere i rundskriv.

Videre foreslås det:

«Kompensasjonen dekker bare utgifter til riving og opprydding av pelsdyranlegg. Med «opprydding» menes i hovedsak fjerning av rivningsmassen. Forberedelse av arealet til ny bruk anses ikke som en del av oppryddingen. Opprydding kan likevel omfatte håndtering og fjerning av gjødselmasser som er samlet opp i løpet av det siste året, men oppgrusing, tilførsel av jord og annen videre bearbeidelse av grunnen der hvor pelsdyranlegget har stått, faller utenfor.»

Statsforvalteren mener at endringen i ordlyden i realiteten gir en innskjerping i hva staten skal kompensere, noe som kan forklares ved ekspropriasjonsrettslig tilnærming. «Planert barmark» er fjernet og det gis derfor ingen retning i hvordan arealet skal se ut etter endt riving. Hvis opprydding kun betyr å fjerne rivningsmassen, vil det i praksis si at arealet vil framstå som uplanert tomt. Her skal det kjøres med tunge maskiner, det skal graves opp betongsåler, fundament (dybde 0,5 -1 meter), gjødsel- og vannrør (dybde 1 meter), elektriske kabler, drenerør (dybde 1 meter). Lett forurenset masse kan kjøres vekk. Den kan gjerne brukes til jordforbedring. Som oftest er det brukt steinstøv og eller støpt betonggolv. Dette lett forurensete steinstøvet egner seg dårlig i jord, fordi det er så tett, og bør derfor kjøres vekk. Disse massene, samt masser som kjøres vekk (betongfundament, masser til erstatning for rørgater med mer), må/bør? erstattes. Presisering i ny forskrift betyr at bonden får ekstrakostnader som ikke blir dekket av kompensasjonsordningen.

I Rogaland er det stort press på matjorda og jordvern er en sentral del av Statsforvalterens oppdrag. Landbruks- og matministeren og kommunal – og distriktsministeren kom nylig med et brev om styrking av jordvernet, og en innskjerping når det gjelder omdisponering av dyrka jord. Ifølge

beregninger til Norges pelsdyrslag Rogaland, er det i snitt 7 dekar per pelsdyranlegg. Tar vi utgangspunkt i 72 anlegg og at 70 prosent av foretakene ønsker tilbakeføring til matjord, blir det 350 dekar ny jord. I tillegg vet vi at 50 av de 72 pelsdyranleggene er i kommunene Hå, Klepp og Sandnes, et vel kjent pressområde på Jæren. Det at det ikke stimuleres for tilbakeføring til jordbruksareal vil derfor gi et uheldig press på etablering av virksomheter som ikke har tilknytning til landbruk. I store deler av Rogaland er det tilgjengelig overskuddsmasser, og i ei tid der vi har behov for mer jord til å produsere mer mat, er gevinsten større enn kostnadene for staten. Statsforvalteren vil klart oppfordre til at planering, tilkjøring av erstatningsmasser (det være seg grus/pukk høyde 10 cm eller matjord høyde 40 cm), tas inn i regelverket som en del av oppryddingen.

I forslaget side 6 og avsnitt 5 står det: «Bestemmelsen i tredje punktum om at statsforvalteren kan be om at det innhentes tilbud på rivings- og oppryddingsarbeidet fra én eller flere tjenestetilbydere.» Videre står det at «bestemmelsen vil først og fremst være aktuell dersom kostnadene overstiger et visst nivå.»

Vi vil presisere at dette nivået ikke er tallfestet, ei heller diskutert grundig nok blant saksbehandlerne og Landbruksdirektoratet. I praksis har denne kostnadsvurderingen vært å samle inn informasjon fra entreprenører om gjeldende priser innen de ulike arbeidsoppgavene, timepris, timeforbruk, maskinleie og mengder slik at vi kan sjekke om tilbudet er kostnadseffektivt i området. «Nivået» bør etter vår vurdering utdypes i forskrift eller rundskriv.

§ 5 Kompensasjon for lavere årlig alderpensjon

Første ledd fastsetter at ordningen med pensjonskompensasjon gjelder for produsenter som holdt pelsdyr for pelsdyrproduksjon 15. januar 2018, er født 1. februar 1963 eller tidligere og tar ut alderspensjon fra folketrygden etter fylte 62 år, men før fylte 67 år.

Alle oppdrettere som er inkludert i erstatningsordningen må også inkluderes i alderspensjonsordningen, ikke bare oppdrettere som holdt pelsdyr 15. januar 2018.

§ 6. Fradrag i erstatning og vederlag

I Rogaland har vi 17 stålhaller, samt noen andre trehaller, som bøndene ønsker å ta vare på og bruke til noe annet, for eksempel til melkeproduksjon, sauehold, slaktegrisproduksjon, fôrlager eller lagerhall. Mange av hallene er store, gjerne 25 meter x 100 meter i grunnflate.

Gjenbruk av disse er ønskelig ut fra et bærekraftsperspektiv, samt at staten sparer riving- og oppryddingskostnader. Ulike entreprenører/innredningsfirma/regnskapslag har vurdert ombygging, men det vil uansett gi høye kostnader og dårligere driftsopplegg enn ved nybygg. Ofte er det snakk om utfordringer med takhøyder, nedgraving av flyterenner, sprenging, klimatiske forhold og uproduktivt areal inne i bygningen.

Blir gjenbruksverdien satt for høyt, vil eierne velge riving. En slik framprovosert situasjon må staten unngå.

De aller fleste pelsdyranleggene i Rogaland har blitt oppgraderte eller er nybygde etter 1990. Statsforvalteren i Rogaland, den gang Fylkesmannen, satte i begynnelsen av 1990-årene sammen med pelsdyrnæringen i gang et arbeid for å redusere avrenning av næringsstoff til vassdrag. Tette gjødselrenner samlet opp gjødsel som så ble lagret i gjødselkummer. Mange har ikke bruk for

kummene i den videre driften, og disse kan dermed rives. Noen vil rive. Men, det er hverken ønskelig, fra en del av bøndene eller Statsforvalteren sin side, at kummene blir revet. Det er underskudd på lagerplass for husdyrgjødsel i fylket og det er et marked for utleie, men det er ikke særlig betalingsvilje. For å stimulere til bedre utnyttelse av råstoffet husdyrgjødsel, har det regionale partnerskapet prioritert søkere som vil bygge gjødselkummer. Innovasjon Norge gir tilskudd til bruk som vil utvide lagerkapasiteten. Det er derfor viktig at gjenbruksverdien ikke settes for høyt og med det framprovoserer rivning av anlegg som er intakte og som kan nyttes.

Til § 8 Administrasjon, dispensasjon og klage

Her bør det gå tydeligere fram hvilke ordninger Statsforvalteren er vedtaksmyndighet for i første instans.

Dispensasjonsadgangen bør gjøres større. Vår erfaring er at det vil komme flere grensetilfeller, eksempelvis hvem er berettiget erstatning og hvem kan søke der det har vært generasjonsskifte.

PKT 6 Endring av forskrift om tilskudd til arbeidsrettet kompetanseheving for pelsdyroppdrettere

Alle oppdrettere som er inkludert i erstatningsordningen må også inkluderes i ordningen, ikke bare oppdrettere som holdt pelsdyr 15. januar 2018.

Med hilsen

Lone Merete Solheim
ass. statsforvalter

Geir Skadberg
landbruksdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

NORGES PELSDYRALSLAG

Hollendergata 5

0190

OSLO